

SCB EIC Industry insight

แนวโน้มอุตสาหกรรม ก่อสร้าง ปี 2024

คาดอุตสาหกรรมก่อสร้างปีนี้ ขยายตัว 2%YOY และ 1.4 ล้านล้านบาท

Jan 2024

SCB EIC

Contents

Executive summary หน้า **03**

การก่อสร้างภาครัฐ หน้า **06**

การก่อสร้างภาคเอกชน หน้า **14**

**ความท้าทายของ
อุตสาหกรรมก่อสร้าง** หน้า **20**

**การปรับกลยุทธ์ของ
ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง** หน้า **28**

The information contained in this report has been obtained from sources believed to be reliable. However, neither we nor any of our respective affiliates, employees or representatives make any representation or warranty, express or implied, as to the accuracy or completeness of any of the information contained in this report, and we and our respective affiliates, employees or representatives expressly disclaim any and all liability relating to or resulting from the use of this report or such information by the recipient or other persons in whatever manner.

Any opinions presented herein represent our subjective views and our current estimates and judgments based on various assumptions that may be subject to change without notice, and may not prove to be correct.

This report is for the recipient's information only. It does not represent or constitute any advice, offer, recommendation, or solicitation by us and should not be relied upon as such. We, or any of our associates, may also have an interest in the companies mentioned here in.

Executive summary

มูลค่าการก่อสร้างภาครัฐในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว +2%YOY ณระดับ 810,000 ล้านบาท

- การก่อสร้างภาครัฐจะเผชิญปัจจัยท้าทายด้านความล่าช้าในการจัดท่างบประมาณประจำปี 2024 ซึ่งจะกระทบมูลค่าการก่อสร้างภาครัฐใน Q1-Q2/2024 และคาดว่าจะสามารถเร่งเบิกจ่ายได้ในช่วง Q3/2024 ซึ่งเป็นช่วงท้ายปีงบประมาณ อย่างไรก็ตาม จะมีการเริ่มประมูลโครงการเมกะโปรเจกต์ใหม่ ๆ โดยหน่วยงานต่าง ๆ เตรียมนำเสนอเพื่อให้ ครม. อนุมัติ
- **รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ** โดยมีโอกาสเร่งพัฒนาการคมนาคมขนส่งด้านรถไฟ ที่เชื่อมโยงกับการคมนาคมอื่นๆ นอกจากนี้ นโยบายส่งเสริมการลงทุนยังหนุนให้เกิดโอกาสในการเร่งพัฒนาโครงการก่อสร้างที่เกี่ยวข้อง ทั้งโครงการภาครัฐ และภาคเอกชน

มูลค่าการก่อสร้างภาคเอกชนในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง มาอยู่ที่ 598,000 ล้านบาท (+3%YOY)

- การก่อสร้างภาคเอกชนได้รับปัจจัยหนุนจากการขยายตัวของมูลค่าการก่อสร้างที่อยู่อาศัยกลุ่ม **คอนโดมิเนียม** ไปตามการเปิดโครงการใหม่ที่กลับมาฟื้นตัวใน 1-2 ปีก่อนหน้า รวมถึงการขยายตัวของมูลค่าการก่อสร้างอาคารสำนักงาน พื้นที่ค้าปลีก และโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ยังมีการ Renovate พื้นที่ค้าปลีก และโรงแรม เพื่อรองรับการฟื้นตัวของกำลังซื้อในประเทศ และนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- อย่างไรก็ตาม **หนี้ครัวเรือนสูง และราคาที่อยู่อาศัยใหม่ที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น** เป็นความท้าทายต่อการเปิดตัวโครงการ และการก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มระดับราคาปานกลางลงมา รวมถึงต้องจับตาดูภาวะ Oversupply ที่อาจทำให้เลื่อน/ยกเลิกโครงการอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ที่ไม่มีศักยภาพออกไป โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานในบางพื้นที่

ภาคก่อสร้างยังเผชิญความท้าทายทั้งในปี 2024 และในระยะปานกลาง ทั้งต้นทุนก่อสร้างยังอยู่ในระดับสูง ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงิน และแรงกดดันในการลดการปล่อย CO₂

ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างต้องปรับกลยุทธ์รับมือ ได้แก่

- 1) **เพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ และควบคุมต้นทุนก่อสร้าง** ด้วยการพัฒนาศักยภาพ และร่วมมือกับพันธมิตร เพื่อเข้าประมูลงานก่อสร้างได้อย่างหลากหลาย ร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP) ระมัดระวังการเข้าประมูลแบบแข่งขันด้านราคา รวมถึงทำสัญญาสั่งซื้อวัสดุก่อสร้างล่วงหน้า อย่างสอดคล้องกับความต้องการใช้
- 2) **บริหารสภาพคล่องทางการเงิน** โดยปรับสัดส่วนการรับงานก่อสร้างภาครัฐ และเอกชนให้เหมาะสม รวมถึงดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามแผน เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายได้ตามกำหนด
- 3) **ลดการปล่อย CO₂** ด้วยการหาพันธมิตรวัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ลงทุนนำเทคโนโลยีก่อสร้างมาใช้ ให้ความสำคัญกับการวัดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงกำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพรวมมูลค่าอุตสาหกรรมก่อสร้างในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว +2%YOY แต่ระดับ 1.4 ล้านล้านบาท จากการขยายตัวของการก่อสร้างทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

ภาพรวมภาวะธุรกิจ

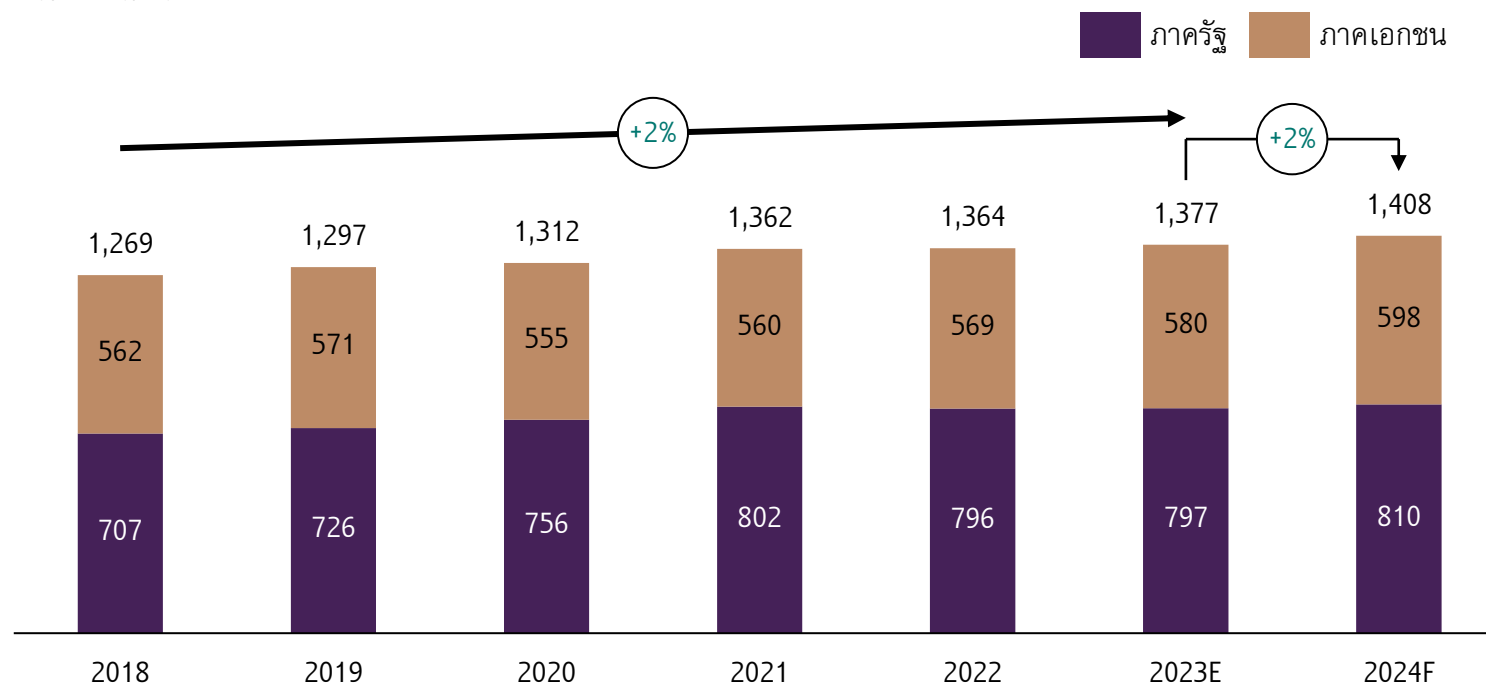
ภาพรวมมูลค่าอุตสาหกรรมก่อสร้างในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว +2%YOY แต่ระดับ 1.4 ล้านล้านบาท

- มูลค่าการก่อสร้างภาครัฐในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว +2%YOY แต่ระดับ 810,000 ล้านบาท โดยจะเผชิญปัจจัยท้าทายด้านความล่าช้าในการจัดงบประมาณประจำปี 2024 ซึ่งจะกระทบมูลค่าการก่อสร้างภาครัฐใน Q1-Q2/2024 และคาดว่าจะสามารถเร่งเบิกจ่ายได้ในช่วง Q3/2024 อย่างไรก็ตาม จะมีการเริ่มประมูลโครงการเมกะโปรเจกต์ใหม่ ๆ โดยหน่วยงานต่าง ๆ เตรียมนำเสนอเพื่อให้ ครม. อนุมัติ
- มูลค่าการก่อสร้างภาคเอกชนในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องมาอยู่ที่ 598,000 ล้านบาท (+3%YOY) โดยมาจากการขยายตัวของมูลค่าการก่อสร้างที่อยู่อาศัยกลุ่ม คอนโดมิเนียม รวมถึงอาคารสำนักงาน พื้นที่ค้าปลีก และโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ยังมี การ Renovate พื้นที่ค้าปลีก และโรงแรม

ภาคก่อสร้างยังเผชิญความท้าทายทั้งในปี 2024 และในระยะปานกลาง ได้แก่ 1) ต้นทุนก่อสร้างยังอยู่ในระดับสูง 2) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงิน และ 3) แรงกดดันในการลดการปล่อย CO₂ ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างต้องปรับกลยุทธ์รับมือ

มูลค่าการก่อสร้างภาครัฐ และภาคเอกชน

หน่วย : พันล้านบาท

Indicator (%YOY)	2019-2023	2023E	2024F
Public construction	+2%CAGR	+0.2%	+2%
Private construction	+1%CAGR	+2%	+3%

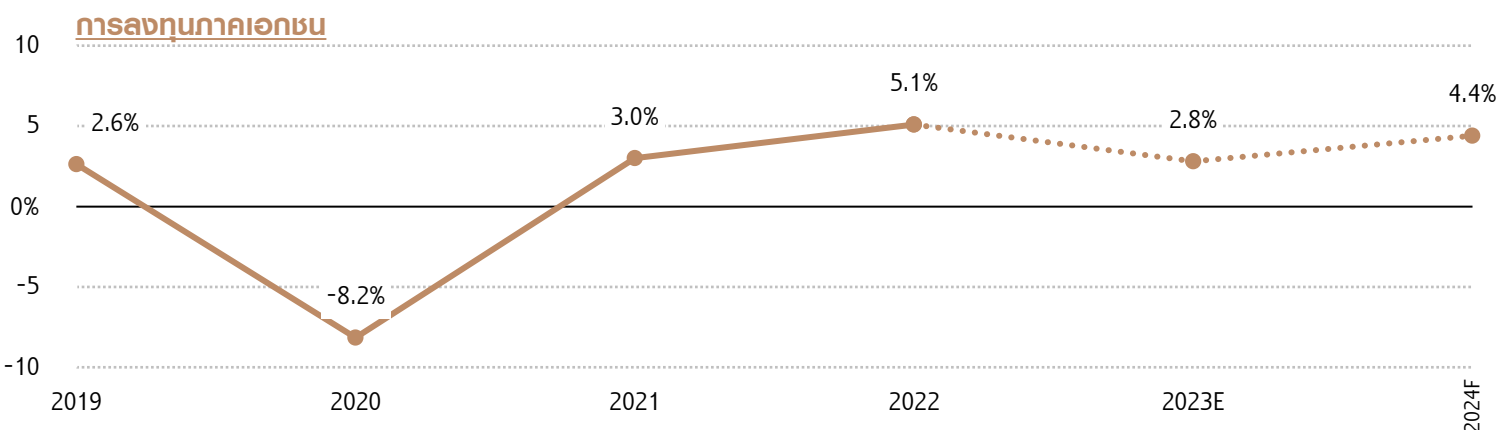
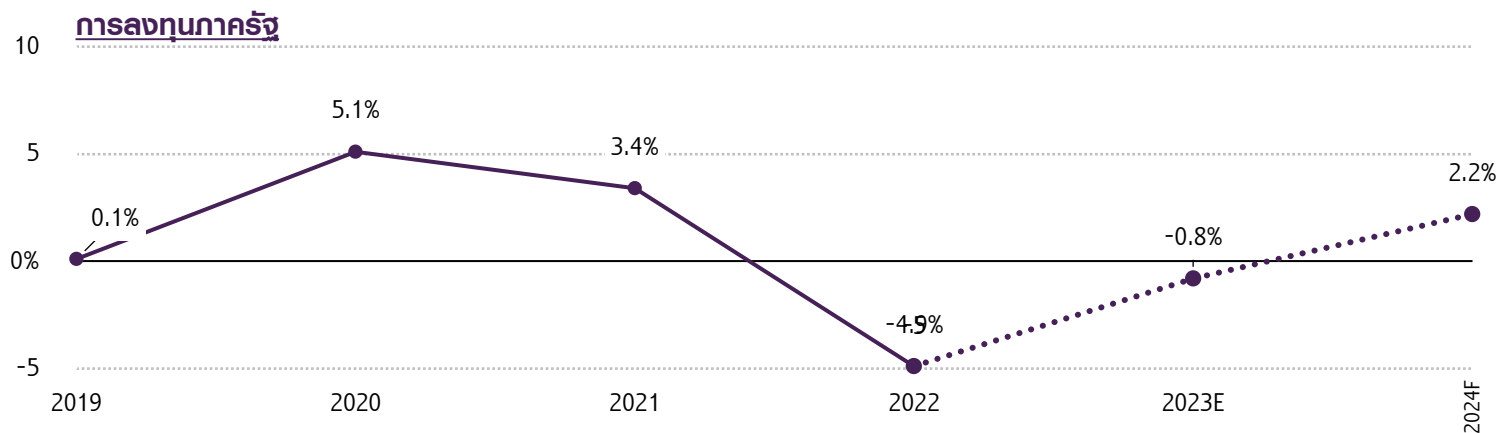
การขยายตัวของมูลค่าการลงทุนในปี 2024 จะเป็นปัจจัยหนุนมูลค่าการก่อสร้าง ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

ภาพรวมภาวะธุรกิจ

- การขยายตัวของมูลค่าการลงทุนภาครัฐ จะเป็นปัจจัยหนุนการก่อสร้างภาครัฐ โดยมูลค่าการก่อสร้างภาครัฐมีแนวโน้มขยายตัวตามการเบิกจ่ายงบลงทุนหลังจากการจัดทำงบประมาณประจำปีดำเนินไปได้ตามปกติ โดยยังต้องติดตามทิศทางนโยบายการลงทุนโครงการก่อสร้างภาครัฐ และโครงการเมกะโปรเจกต์ของรัฐบาล เช่น โครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม โครงข่ายทางหลวง โครงข่ายระบบราง ขณะที่ความล่าช้าในการเปิดประมูลโครงการใหม่ๆ ยังเป็นปัจจัยกดดันการลงทุนภาครัฐ
- การขยายตัวอย่างต่อเนื่องของมูลค่าการลงทุนภาคเอกชน จะเป็นปัจจัยหนุนการก่อสร้างภาคเอกชน ทั้งการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม หนี้ครัวเรือนสูง และราคาที่อยู่อาศัยใหม่ที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น เป็นความท้าทายต่อการเปิดตัวโครงการ และการก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มระดับราคาปานกลางลงมา รวมถึงต้องจับตาภาวะ Oversupply ที่อาจทำให้เลื่อน/ยกเลิกโครงการอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ที่ไม่มีศักยภาพออกไป โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานในบางพื้นที่

อัตราการขยายตัวของมูลค่าการลงทุนภาครัฐ และภาคเอกชน

หน่วย : %YOY

การก่อสร้างภาครัฐ

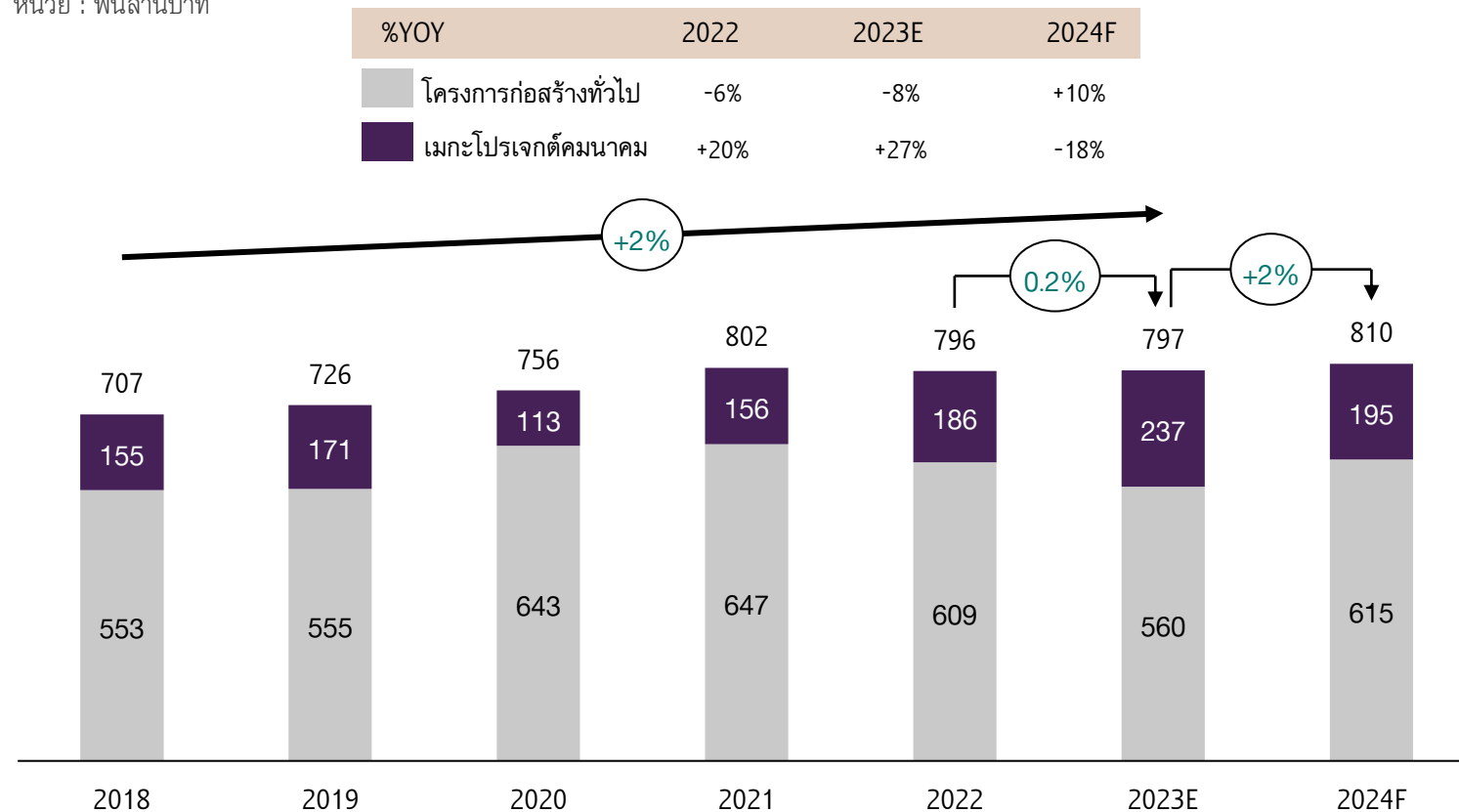
มูลค่าการก่อสร้างภาครัฐในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว +2%YOY ณระดับ 810,000 ล้านบาท

ภาพรวมภาวะธุรกิจ

- มูลค่าการก่อสร้างภาครัฐในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว +2%YOY ณระดับ 810,000 ล้านบาท โดยจะเผชิญปัจจัยท้าทายด้านความล่าช้าในการจัดหางบประมาณประจำปี 2024 ซึ่งจะกระทบมูลค่าการก่อสร้างภาครัฐใน Q1-Q2/2024 และคาดว่าจะสามารถเร่งเบิกจ่ายได้ในช่วง Q3/2024 ซึ่งเป็นช่วงทำยบประมาณ
- นอกจากนี้ มูลค่าการก่อสร้างโครงการเมกะโปรเจกต์ส่วนใหญ่ยังมาจากโครงการที่มีการก่อสร้างต่อเนื่องจากในอดีต มีความคืบหน้า โดยมีโครงการส่วนหนึ่งสิ้นสุดแล้วในปี 2023 รวมถึงในปี 2024 จะมีการเริ่มประมูลโครงการเมกะโปรเจกต์ใหม่ ๆ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการเตรียมนำเสนอเพื่อให้ ครม. อนุมัติ

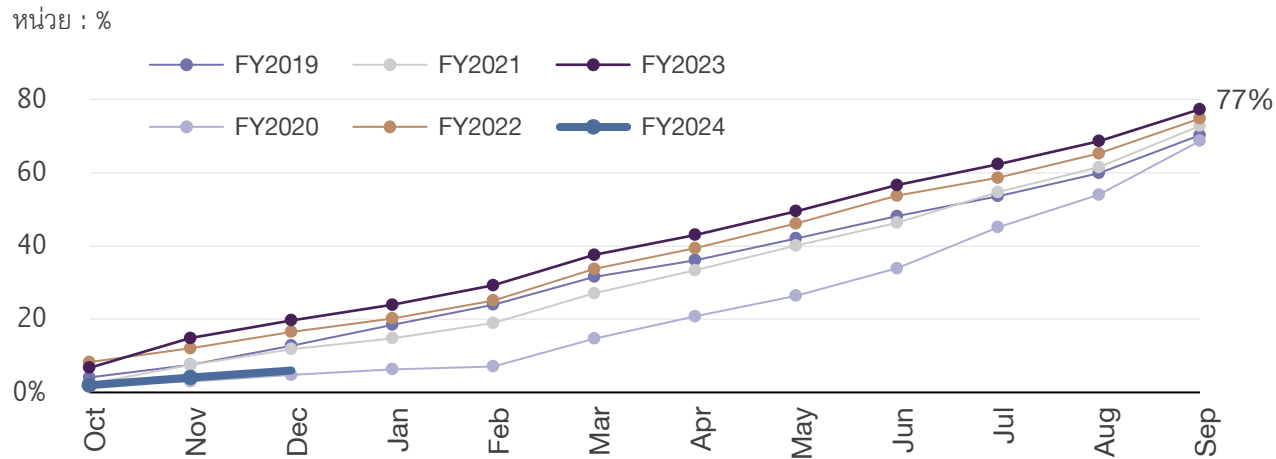
มูลค่าการก่อสร้างภาครัฐ

หน่วย : พันล้านบาท

การประกาศใช้กรอบวงเงินงบประมาณประจำปี 2024 ที่ล่าช้า ส่งผลให้การเบิกจ่ายงบลงทุนในช่วงครึ่งแรกของปี 2024 มีแนวโน้มชะลอลง ก่อนจะมีแนวโน้มเร่งตัวขึ้นในไตรมาส 3 ปี 2024 ซึ่งเป็นช่วงท้ายปีงบประมาณ

อัตราการเบิกจ่ายงบลงทุนสะสมของหน่วยงานกลางโดยรวม

อัตราการเบิกจ่ายงบลงทุนสะสมตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ 2024 ถึง ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายน 2023 ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าในอดีตค่อนข้างมาก จากการประกาศใช้กรอบวงเงินงบประมาณประจำปี 2024 ที่ล่าช้า

หน่วยงาน ที่ใช้งบลงทุนในระดับสูง	สิ้น ก.ย.					สิ้น ร.ค.	
	2019	2020	2021	2022	2023	2022	2023
กรมทางหลวง	74%	77%	86%	90%	96%	16%	10%
กรมทางหลวงชนบท	87%	82%	89%	91%	90%	5%	3%
กรมชลประทาน	81%	81%	82%	83%	89%	19%	6%
กรมโยธาธิการและผังเมือง	66%	65%	62%	47%	42%	16%	8%

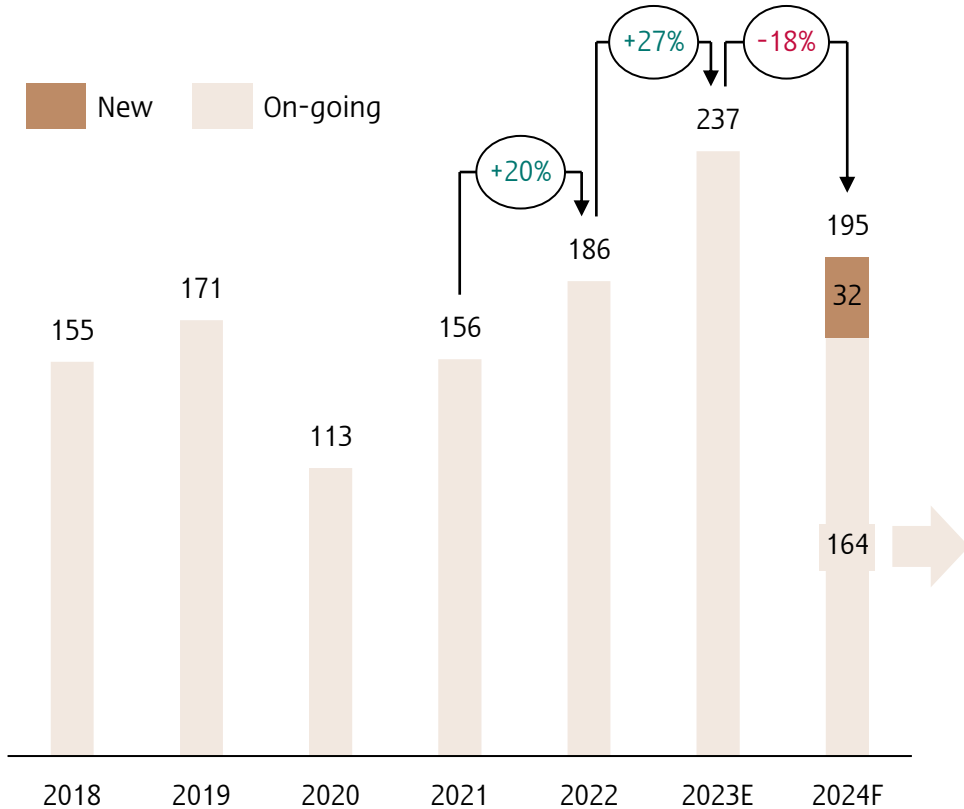
การประกาศใช้กรอบวงเงินงบประมาณประจำปี 2024 ที่ล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการเบิกจ่ายไปจนถึงครึ่งแรกของปี 2024

มูลค่าการก่อสร้างโครงการเมกะโปรเจกต์ในปี 2024 ส่วนใหญ่ยังมาจากโครงการที่มีการก่อสร้างต่อเนื่องจากในอดีตมีความคืบหน้า โดยมีโครงการส่วนหนึ่งแล้วเสร็จ หรือใกล้แล้วเสร็จในปี 2023

มูลค่าการก่อสร้างโครงการเมกะโปรเจกต์

หน่วย : พันล้านบาท

ตัวอย่างโครงการที่กำลังดำเนินการ (On-going projects)

มูลค่าการลงทุน (พันล้านบาท)

รถไฟฟ้าความเร็วสูงกรุงเทพฯ-หนองคาย ช่วงกรุงเทพฯ-นครราชสีมา	179
รถไฟฟ้าทางคู่ เฟส 1 (เหลือ 4 ช่วง ได้แก่ นครปฐม-หัวหิน ลพบุรี-ปากน้ำโพ มาบตาบด-ชุมทางถนนจิระ และประจวบฯ-ชุมพร)	90
แหลมฉบัง เฟส 3 ส่วนที่ 1 งานก่อสร้างทางทะเล	84
มาบตาบด เฟส 3	64
รถไฟฟ้าสีม่วงใต้ ช่วงเตาปูน-ราษฎร์บูรณะ	78
รถไฟฟ้าทางคู่สายเหนือ ช่วงเด่นชัย-เชียงราย-เชียงของ	73
รถไฟฟ้าทางคู่สายอีสาน ช่วงบ้านไผ่-มุกดาหาร-นครพนม	55
มอเตอร์เวย์บางขุนเทียน-บ้านแพ้ว ช่วงบางขุนเทียน-เอกชัย และช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว	29

ตัวอย่างโครงการที่แล้วเสร็จ / ใกล้แล้วเสร็จในปี 2023

มูลค่าการลงทุน (พันล้านบาท)

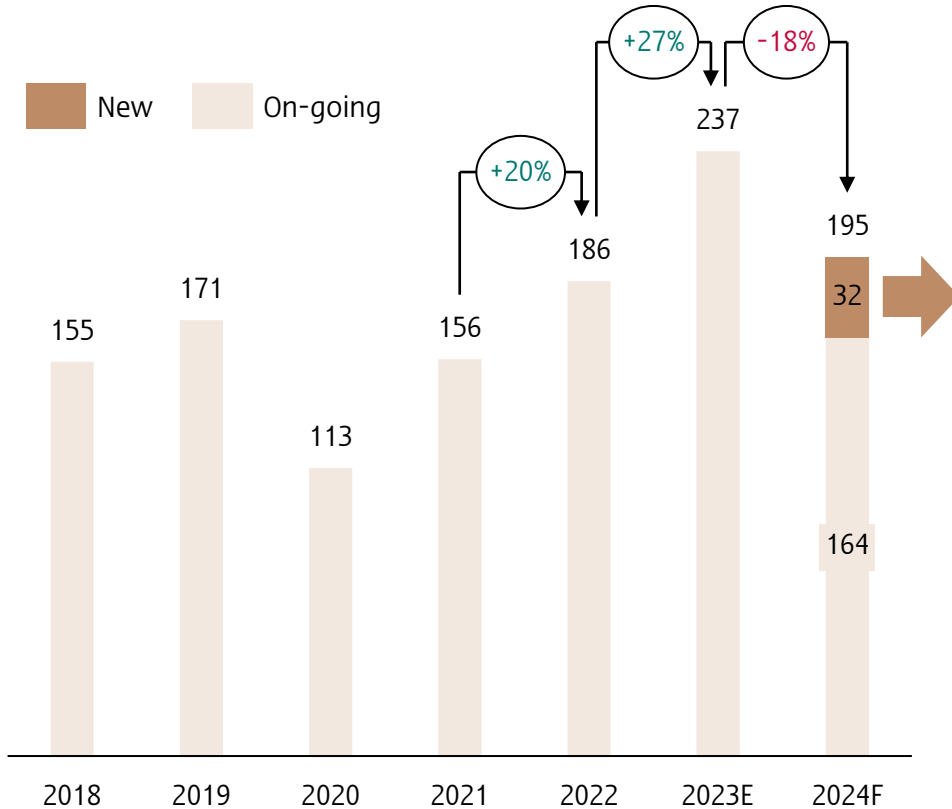
มอเตอร์เวย์บางใหญ่-กาญจนบุรี	56
ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ รั้วเวย์ที่ 3	28
รถไฟฟ้าทางคู่ เฟส 1 ช่วงหัวหิน - ประจวบคีรีขันธ์	6

มูลค่างานก่อสร้างที่แล้วเสร็จในปี 2023 คิดเป็น 12% ของมูลค่าโครงการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจากในอดีต และโครงการที่เพิ่งเริ่มดำเนินการในปี 2023

ในปี 2024 จะมีการเริ่มประมูล และก่อสร้างโครงการเมกะโปรเจกต์ใหม่ ๆ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการเตรียมนำเสนอ เพื่อให้ ครม. อนุมัติ

มูลค่าการก่อสร้างโครงการเมกะโปรเจกต์

หน่วย : พันล้านบาท

ตัวอย่างโครงการใหม่ (New projects)	มูลค่าการลงทุน (พันล้านบาท)
รถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-หนองคาย ระยะที่ 2 ช่วงนครราชสีมา-หนองคาย	300
รถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน	225
รถไฟทางคู่ เฟส 2 ขอนแก่น-หนองคาย	30.0
มอเตอร์เวย์สาย 9 วงแหวนรอบนอกกรุงเทพฯ ฝั่งตะวันตก ช่วงบางขุนเทียน-บางบัวทอง	56.0
ส่วนต่อขยายดอนเมืองโทลล์เวย์ รังสิต-บางปะอิน	31.4
ทางพิเศษ จ.ภูเก็ต ระยะที่ 1 ช่วงกะทู้-ป่าตอง	14.7
ทางพิเศษ จ.ภูเก็ต ระยะที่ 2 ช่วงเมืองใหม่-เกาะแก้ว-กะทู้	35.0
ทางด่วนชั้นที่ 3 สายเหนือ ระยะที่ 1 (ตอน N2 ถนนประเสริฐมนูกิจ-ถนนวงแหวนรอบนอกฯ ด้านตะวันออก)	17.0
ขยายท่าอากาศยานดอนเมือง เฟส 3	36.8
อาคารผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ ส่วนต่อขยายด้านทิศตะวันออก	8.0
อาคารผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ ส่วนต่อขยายด้านทิศตะวันตก	8.0
แหลมฉบัง เฟส 3 งานที่ 2 ก่อสร้างอาคาร ทำเทียบเรือ ระบบถนน และระบบสาธารณูปโภค	7.4

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ โดยมีโอกาสเร่งพัฒนาการคมนาคมขนส่งด้านรถไฟ ที่เชื่อมโยงกับการคมนาคมอื่น ๆ

นโยบายรัฐบาลด้านคมนาคม

ยกระดับรถไฟโดยสารทั่วประเทศ

- ให้สามารถเป็นการเดินทางแบบไปกลับประจำได้อย่างแท้จริง
- สร้างระบบ Feeder ที่สะดวกสบายเชื่อมโยงแต่ละ Hub เช่น เส้นทางนครราชสีมา-กรุงเทพฯ และเพิ่มความเร็วให้ได้เป็น 200 กิโลเมตร/ชั่วโมง

เร่งการเชื่อมโยงรถไฟขนส่งสินค้า จากลาวเข้าสู่ท่าเรือแหลมฉบัง และสนามบินสุวรรณภูมิ

- เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบขนส่งสินค้าไปยังท่าเรือแหลมฉบังที่กำลังขยายตัวรองรับสินค้า 18 ล้านตู้/ปี
- เพื่อขจัดปัญหาคอขวดในกระบวนการกระจายสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน
- เพื่อสร้าง Ecosystem ยกระดับไทยเป็น Logistics hub ของเอเชีย ทั้งทางทะเล และทางอากาศ

เชื่อมโยงโครงข่ายรถไฟความเร็วสูงทั่วประเทศ

- เพิ่มปริมาณทั้งด้านการค้าและการท่องเที่ยวเกี่ยวกับจีน และประเทศในอาเซียน
- เชื่อมต่อกับเส้นทางสายไหมใหม่ (Silk road economic belt) ซึ่งเป็นประตูไปยังเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง รัสเซีย และยุโรป

Logistics hub

- รองรับการเดินทางของผู้คน และการขนส่งสินค้า
- เชื่อมโยงท่าเรือ และสนามบิน
- เชื่อมโยงเอเชีย และทวีปอื่น ๆ

นอกจากนี้ นโยบายส่งเสริมการลงทุนยังหนุนให้เกิดโอกาสในการเร่งพัฒนาโครงการก่อสร้างที่เกี่ยวข้อง ทั้งโครงการภาครัฐ และภาคเอกชน

นโยบายส่งเสริมการลงทุน

ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาอนุมัติโครงการลงทุน
ผ่านสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่
เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง
อุตสาหกรรมสีเขียว และอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

**ต่อยอดเขตเศรษฐกิจพิเศษ
และระเบียบเศรษฐกิจทั้ง 4 ภาค***
ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง
ทั้งทางถนน ทางน้ำ ทางราง และทางอากาศ

โอกาสในการเร่งพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้อง

โครงการภาครัฐ

ตัวอย่างโครงการที่กำลังดำเนินการ (On-going projects)

แหลมฉบัง เฟส 3 ส่วนที่ 1 งานก่อสร้างทางทะเล
มาตาปุด เฟส 3

ตัวอย่างโครงการใหม่ (New projects)

ขยายท่าอากาศยานดอนเมือง เฟส 3
อาคารผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ ส่วนต่อขยายด้านทิศตะวันออก
อาคารผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ ส่วนต่อขยายด้านทิศตะวันตก
แหลมฉบัง เฟส 3 งานที่ 2 ก่อสร้างอาคาร ท่าเทียบเรือ ระบบถนน
และระบบสาธารณูปโภค

โครงการภาคเอกชน

ที่อยู่อาศัย

อสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์

โรงงาน

โรงแรม

คลังสินค้า

กรุงเทพฯ
และ
ปริมณฑล

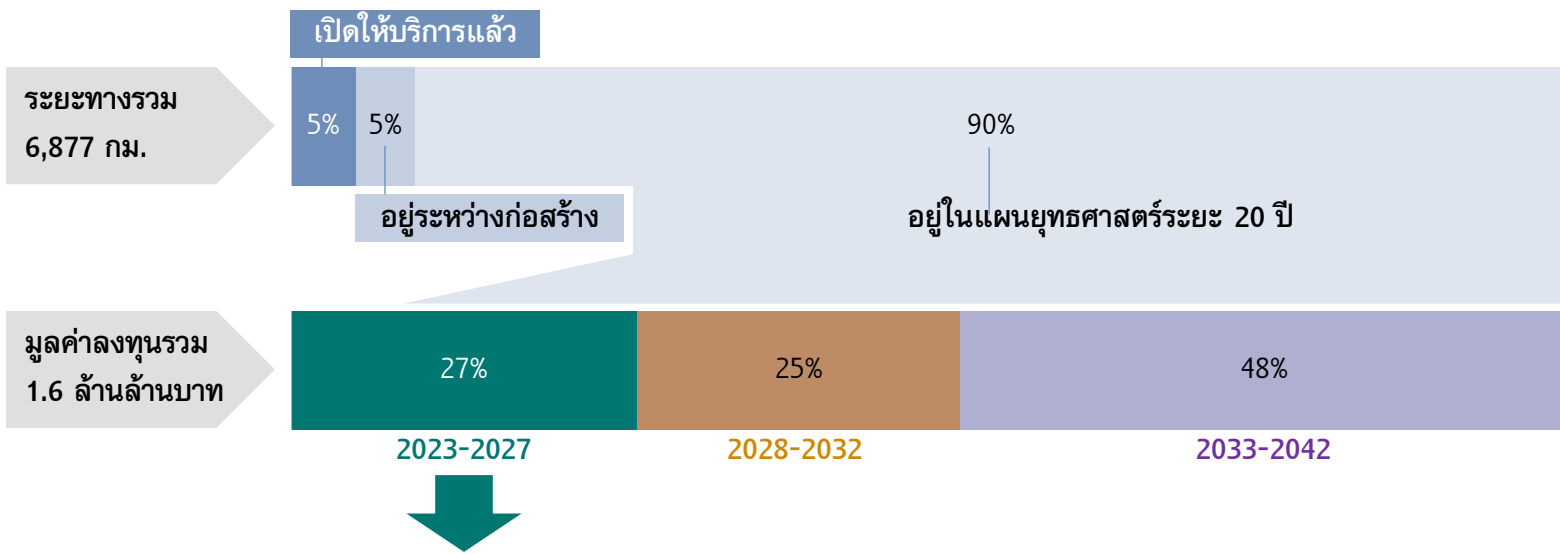
จังหวัด
ในระเบียบ
เศรษฐกิจ
พิเศษ
4 ภาค

จังหวัด
หัวเมือง
ท่องเที่ยว

EEC

หมายเหตุ : *ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย, เชียงใหม่, ลำพูน และลำปาง // ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หนองคาย, อุดรธานี, ขอนแก่น และนครราชสีมา // ภาคกลาง-ตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี, สุพรรณบุรี, พระนครศรีอยุธยา และนครปฐม
// ภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร, ระนอง, สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช
ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลค่าเฉลี่ยนโยบายของคณะรัฐมนตรี

โครงข่ายทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง และระบบราง (MR-MAP) กึ่งมอเตอร์เวย์ รถไฟทางคู่ และรถไฟสายใหม่ รวมถึงรถไฟความเร็วสูง จะหนุนมูลค่าการก่อสร้างภาครัฐให้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

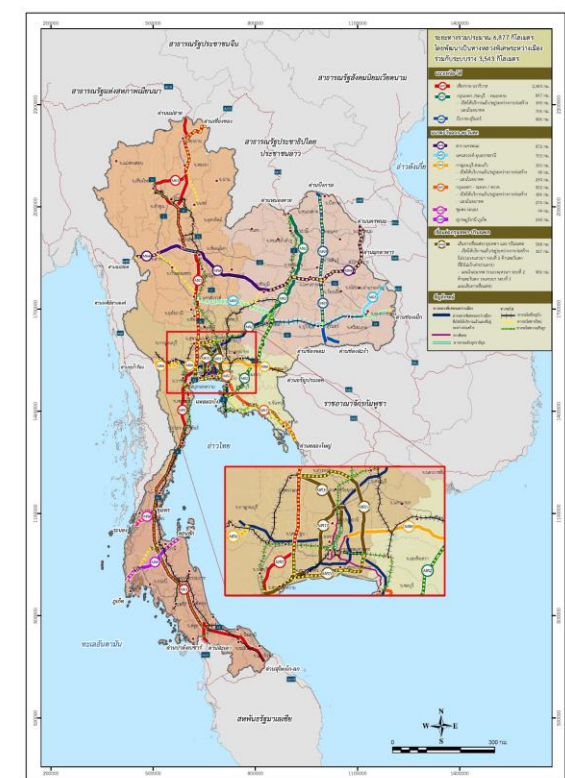
	ระยะทาง (กม.)
แนวเหนือ-ใต้ (MR1-MR3)	3,542
แนวตะวันออก-ตะวันตก (MR4-MR6)	2,747
แนวเส้นทางเชื่อมต่อกกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล (MR10)	588

โครงการระยะ 5 ปี

ระยะทาง (กม.)

ยังต้องจับตา ความล่าช้า ในการเปิดประมูล และการก่อสร้าง

1. ส่วนต่อขยายทางยกระดับอุตราภิมุข ช่วงรังสิต-บางปะอิน	22
2. บางขุนเทียน-บางบัวทอง	36
3. บางบัวทอง-บางปะอิน	34
4. ทางเชื่อมต่อนนวงแหวนฯ รอบที่ 2 ด้านตะวันตก และตะวันออก	4
5. นครปฐม-ปากท่อ	61
6. สงขลา-สะเดา	69
7. ทางพิเศษจตุโชติ-วงแหวนรอบนอกกรุงเทพฯ รอบที่ 3 (ด้านตะวันออก)	19
8. วงแหวนฯ รอบที่ 3 ด้านตะวันออก ช่วง ทล.305-ทล.34	52
9. ชุมพร-ระนอง	94

การก่อสร้างภาคเอกชน

มูลค่าการก่อสร้างภาคเอกชนในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัวมาอยู่ที่ 598,000 ล้านบาท (+3%YOY) ไปตามการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์

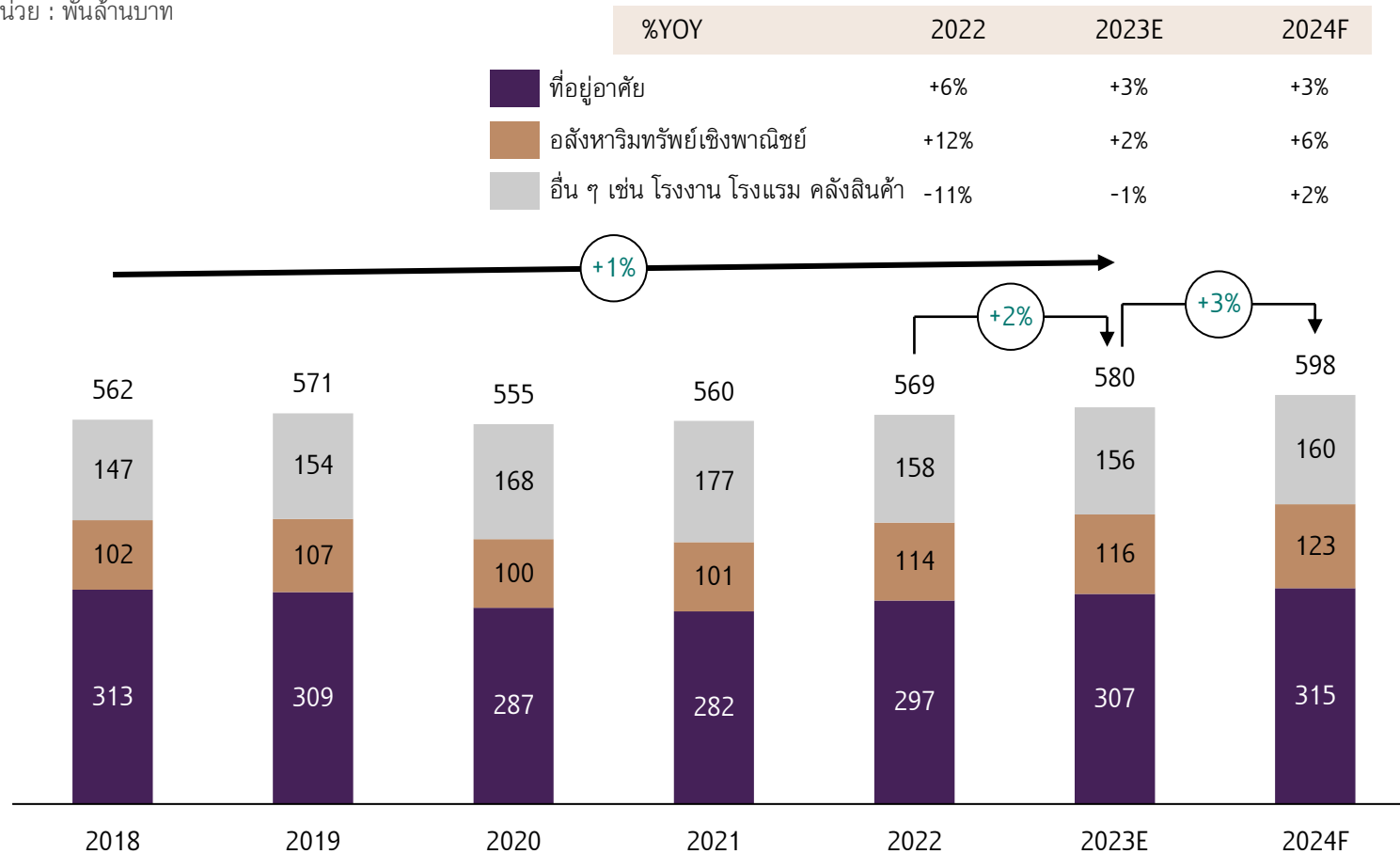
ภาพรวมภาวะธุรกิจ

มูลค่าการก่อสร้างภาคเอกชนในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัวมาอยู่ที่ 598,000 ล้านบาท (+3%YOY)

- มูลค่าการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มขยายตัว +3%YOY โดยเป็นการขยายตัวของโครงการก่อสร้างคอนโดมิเนียม ไปตามการเปิดโครงการใหม่ที่กลับมาฟื้นตัวใน 1-2 ปีก่อนหน้า
- มูลค่าการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์มีแนวโน้มขยายตัว +6%YOY ไปตามโครงการขนาดใหญ่ ที่ยังมีการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง ทั้งอาคารสำนักงาน และพื้นที่ค้าปลีก
- มูลค่าการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องไปตามการลงทุน โดยเฉพาะในภาคตะวันออก
- ยังมีการ Renovate พื้นที่ค้าปลีก และโรงแรม เพื่อรองรับการฟื้นตัวของกำลังซื้อในประเทศ และนักท่องเที่ยวต่างชาติ

มูลค่าการก่อสร้างภาคเอกชน

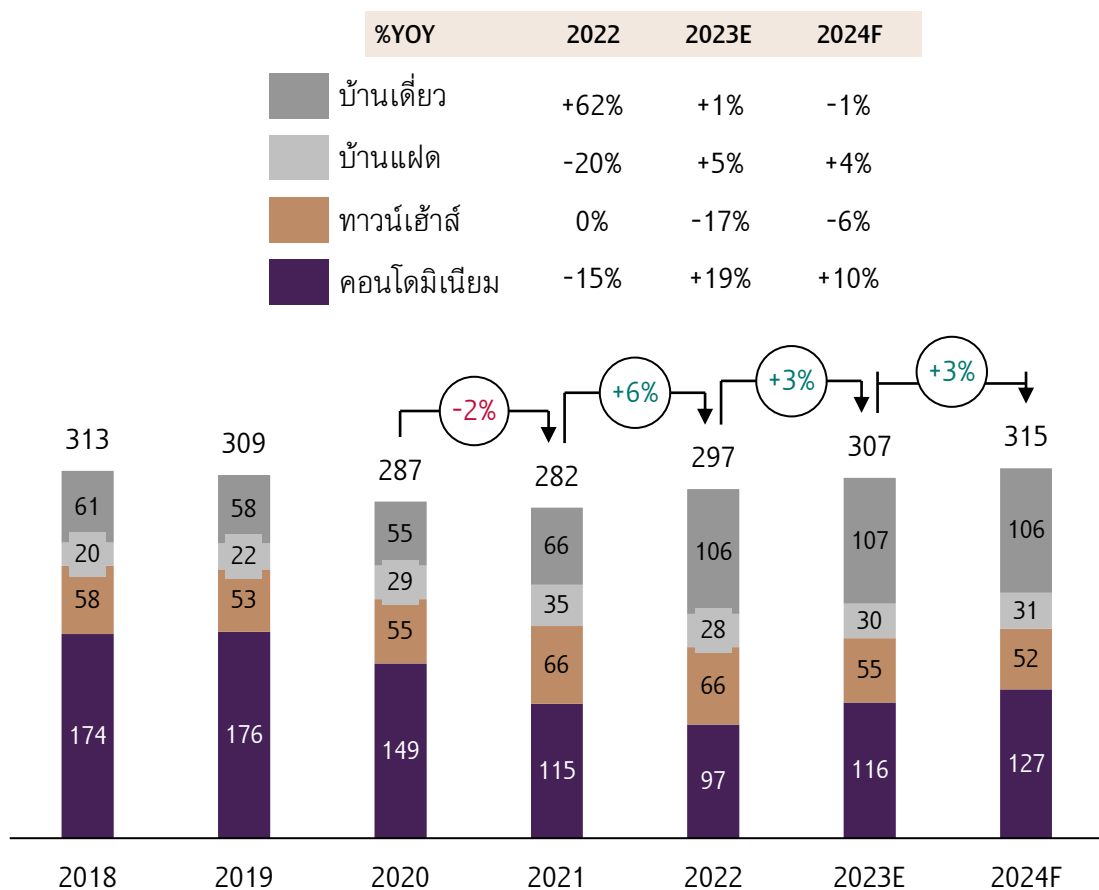
หน่วย : พันล้านบาท

มูลค่าการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว โดยเป็นการขยายตัวของการก่อสร้าง คอนโดมิเนียม ไปตามการเปิดโครงการใหม่ที่กลับมาฟื้นตัวใน 1-2 ปีก่อนหน้า

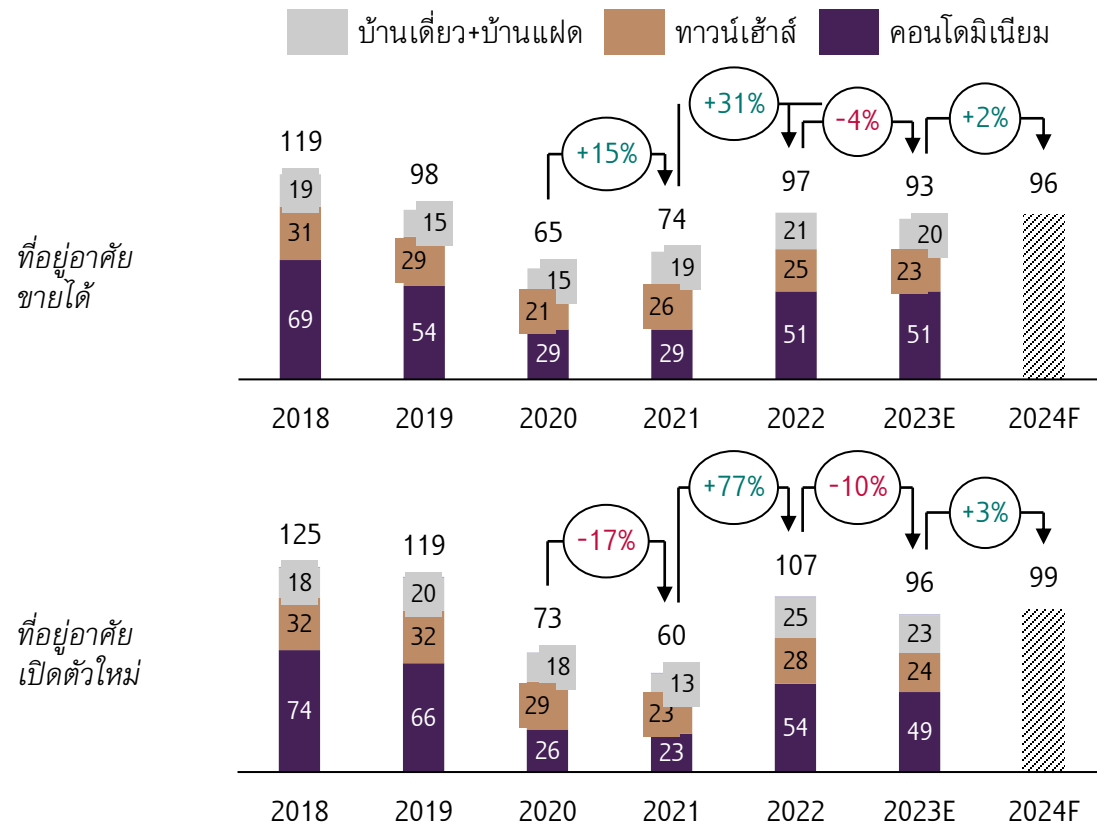
มูลค่าการก่อสร้างที่อยู่อาศัย

หน่วย : พันล้านบาท

จำนวนหน่วยที่อยู่อาศัยขายได้ และเปิดตัวใหม่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

หน่วย : พันหน่วย

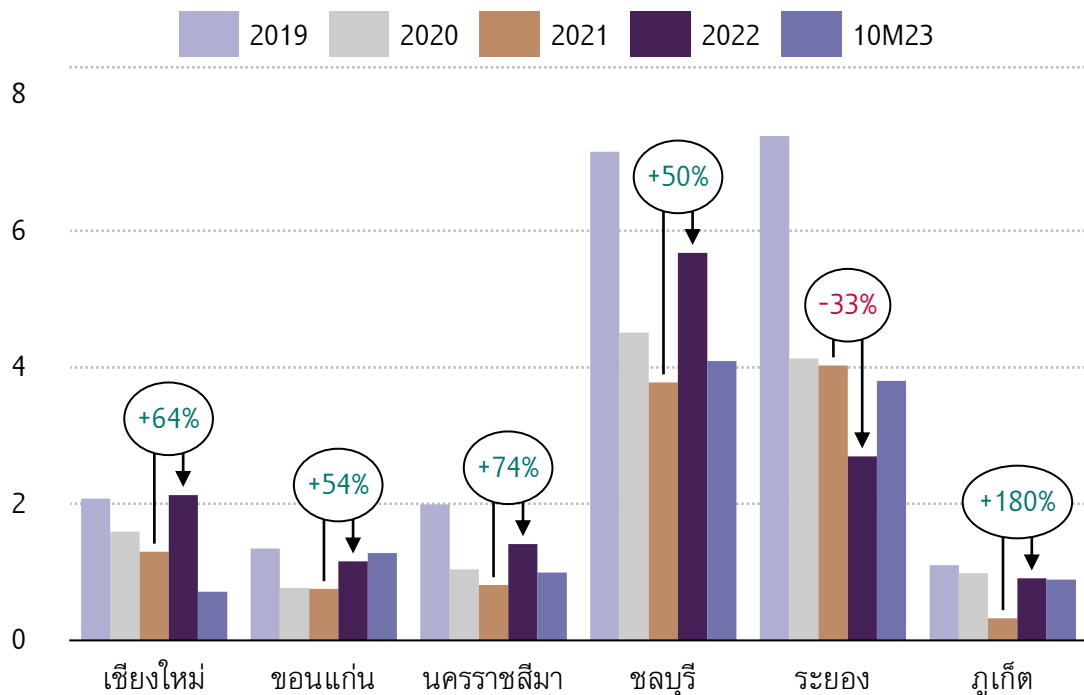

หนี้ครัวเรือนสูง และราคาที่อยู่อาศัยใหม่ที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น เป็นความท้าทายต่อการเปิดตัวโครงการ และการก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มระดับราคาปานกลางลงมา

ที่อยู่อาศัยเหลือขายสะสมในต่างจังหวัดยังอยู่ในระดับสูง แต่พบว่า ขอนแก่น ชลบุรี ระยอง และภูเก็ต เปิดโครงการใหม่อย่างคึกคักมากขึ้น หนุนกิจกรรมการก่อสร้างในต่างจังหวัด

หน่วยที่อยู่อาศัยแนวราบเปิดตัวใหม่ใน 6 จังหวัดหลัก

หน่วย : พันหน่วย

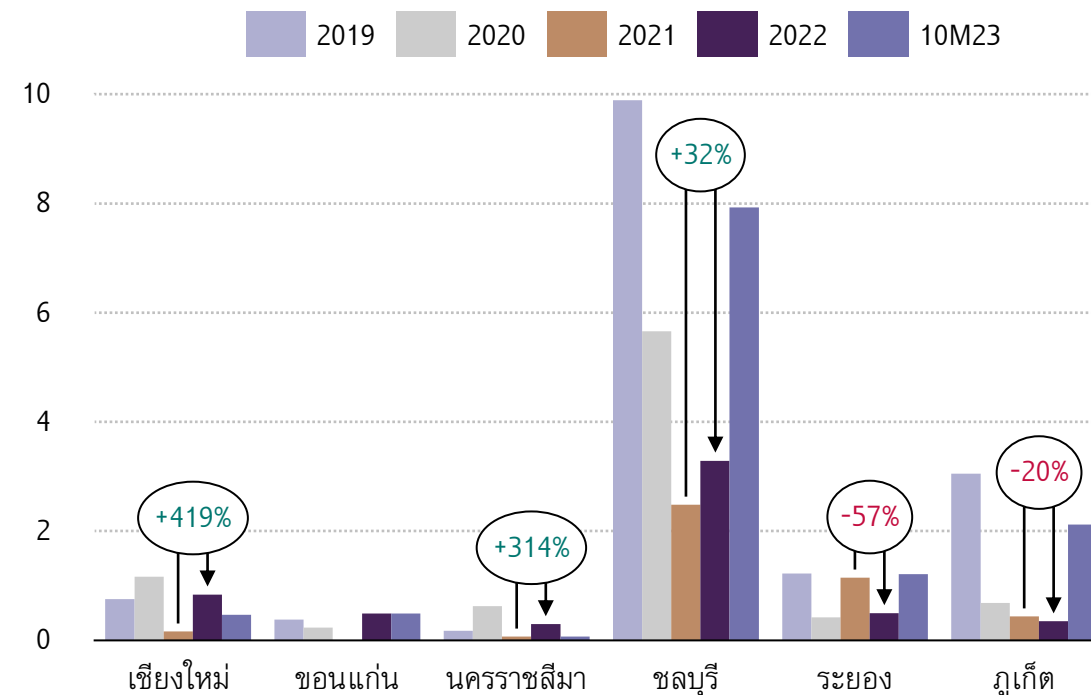

สต็อก (หน่วย)

	เชียงใหม่	ขอนแก่น	นครราชสีมา	ชลบุรี	ระยอง	ภูเก็ต
H1/23	7,972	2,917	4,922	12,264	10,449	3,600
H2/22	7,803	2,513	4,294	13,474	9,989	3,645

หน่วยคอนโดมิเนียมเปิดตัวใหม่ใน 6 จังหวัดหลัก

หน่วย : พันหน่วย

ไม่มีการเปิดตัวใหม่ในปี 2021

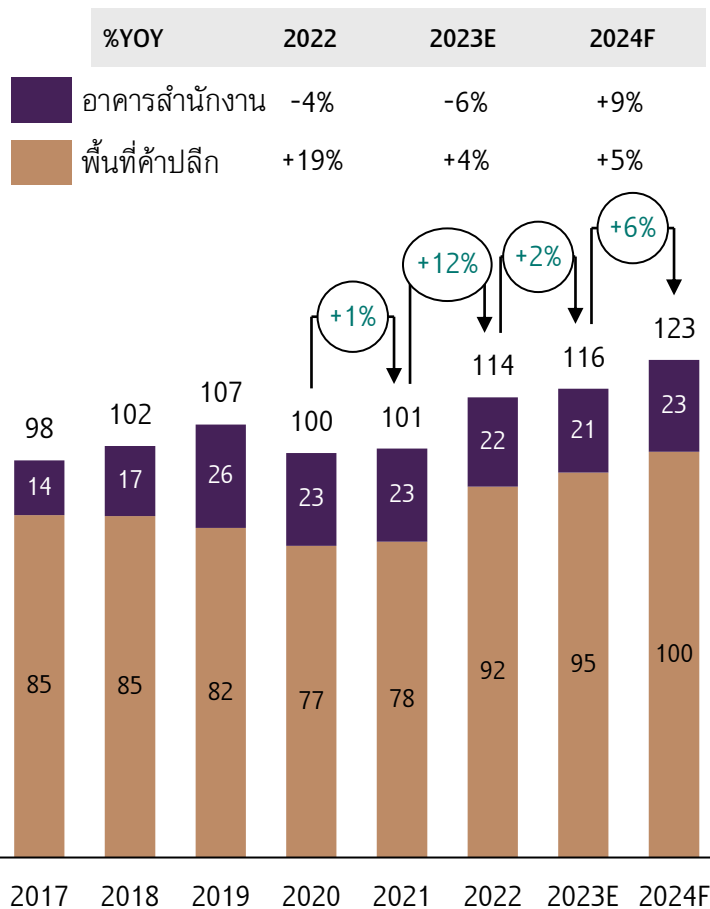
สต็อก (หน่วย)

	เชียงใหม่	ขอนแก่น	นครราชสีมา	ชลบุรี	ระยอง	ภูเก็ต
H1/23	1,163	1,323	1,089	14,630	949	3,174
H2/22	1,213	1,055	893	15,633	742	2,524

มูลค่าการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัว ไปตามโครงการขนาดใหญ่ ที่ยังมีการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง ทั้งอาคารสำนักงาน และพื้นที่ค้าปลีก

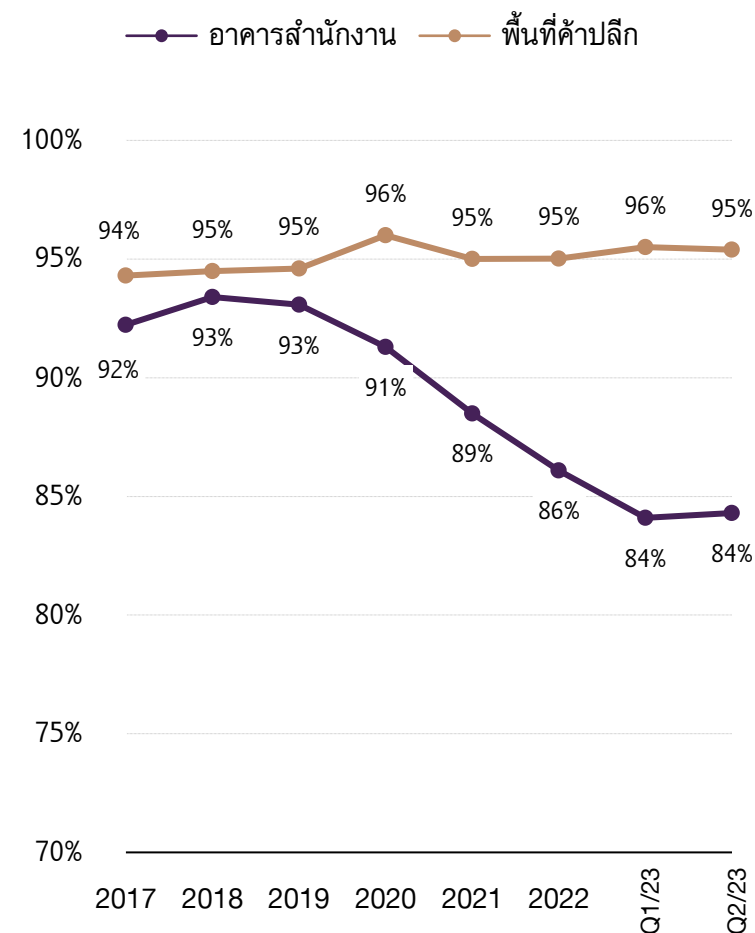
มูลค่าการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์

หน่วย : พันล้านบาท

อัตราการเช่าพื้นที่

หน่วย : %

แนวโน้มตลาดอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์

พื้นที่ค้าปลีก :

- การขยายสาขาของผู้ประกอบการค้าปลีกรายใหญ่ออกไปสู่จังหวัดหัวเมืองสำคัญที่มีศักยภาพ ทั้งรูปแบบพื้นที่ค้าปลีกโดยตรง และโครงการ Mixed-use หนุนการก่อสร้างพื้นที่ค้าปลีกในต่างจังหวัด
- อุปทานใหม่ รวมถึงการ Renovate พื้นที่ค้าปลีก เพื่อรองรับการฟื้นตัวของกำลังซื้อในประเทศ และนักท่องเที่ยวต่างชาติ ยังช่วยหนุนกิจกรรมการก่อสร้างภาคเอกชน

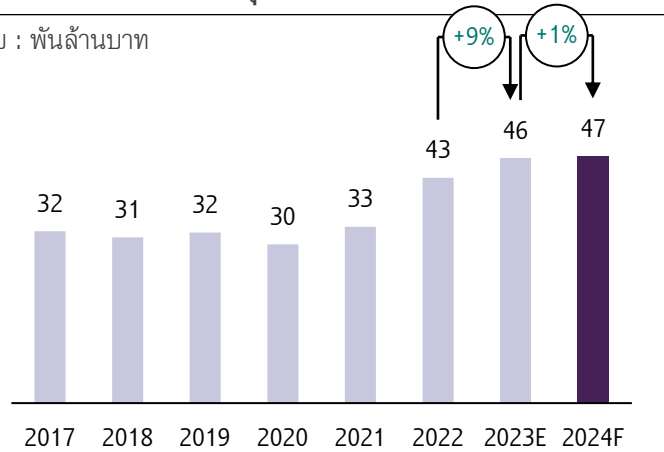
อาคารสำนักงาน :

- อุปทานพื้นที่ให้เช่าที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในอัตราที่มากกว่าการขยายตัวของความต้องการพื้นที่เช่า ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอาคารสำนักงานเกรด A เป็นปัจจัยที่กดดันตลาดสำนักงานให้เช่าให้ฟื้นตัวได้อย่างจำกัดในระยะต่อไป
- ยังต้องจับตาดูภาวะ Oversupply ที่อาจทำให้อัตราการเช่าพื้นที่ลดลง ซึ่งจะกดดันต่อการปรับขึ้นอัตราค่าเช่า รวมถึงอาจมีการเลื่อน/ยกเลิกโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานที่ไม่มีศักยภาพออกไป

มูลค่าการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในปี 2024 ขยายตัวต่อเนื่อง ขณะที่การก่อสร้างโรงแรม ยังไม่สามารถฟื้นตัวได้

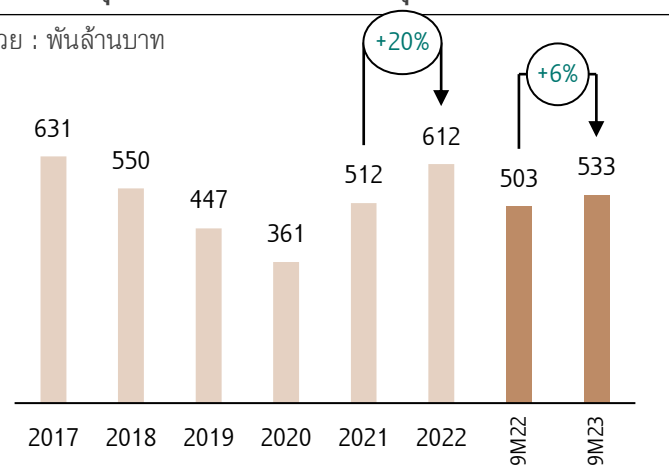
มูลค่าการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

หน่วย : พันล้านบาท

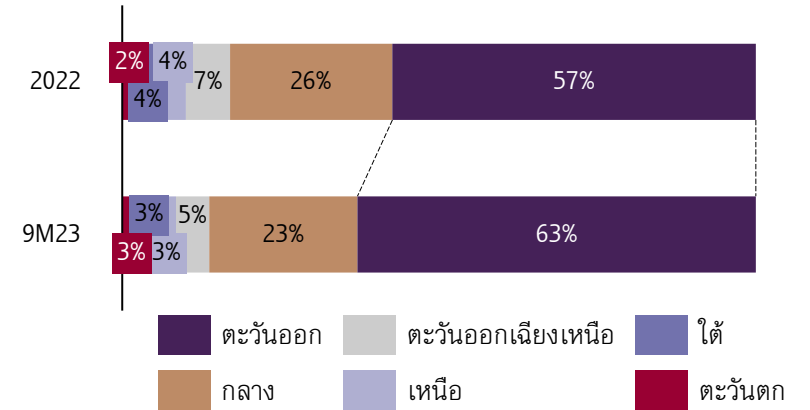
มูลค่าการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนโดย BOI

หน่วย : พันล้านบาท

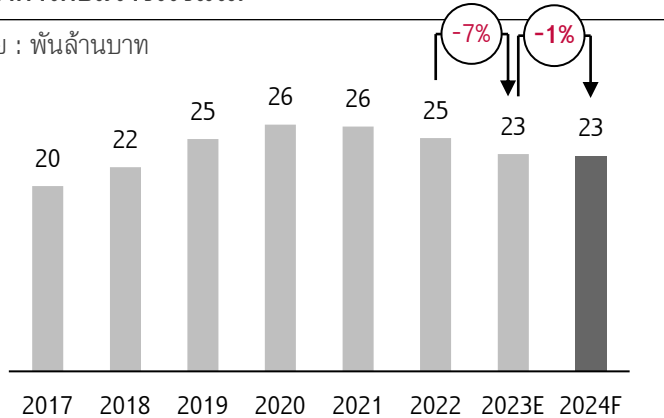
สัดส่วนการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนโดย BOI

หน่วย : %

มูลค่าการก่อสร้างโรงแรม

หน่วย : พันล้านบาท

โรงงานอุตสาหกรรม :

- มูลค่าการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในปี 2024 มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องไปตามการลงทุน โดยเฉพาะในภาคตะวันออก
- การเข้ามาลงทุนตั้งฐานการผลิต โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยานยนต์ เกษตร อาหาร เทคโนโลยีชีวภาพ และเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ จะมีส่วนช่วยหนุนการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมให้ขยายตัวต่อเนื่อง ทั้งในปี 2024 และในระยะข้างหน้า

โรงแรม :

- มูลค่าการก่อสร้างโรงแรมในปี 2024 ยังไม่สามารถฟื้นตัวได้ ตามพื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างโรงแรมที่หดตัวตั้งแต่การระบาดของ COVID-19
- การ Renovate โรงแรม เพื่อรองรับการฟื้นตัวของนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ ยังช่วยหนุนกิจกรรมการก่อสร้างภาคเอกชน

ความท้าทายของอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ความท้าทายของอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ต้นทุนก่อสร้างยังอยู่ในระดับสูง

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง
ทางการเงิน

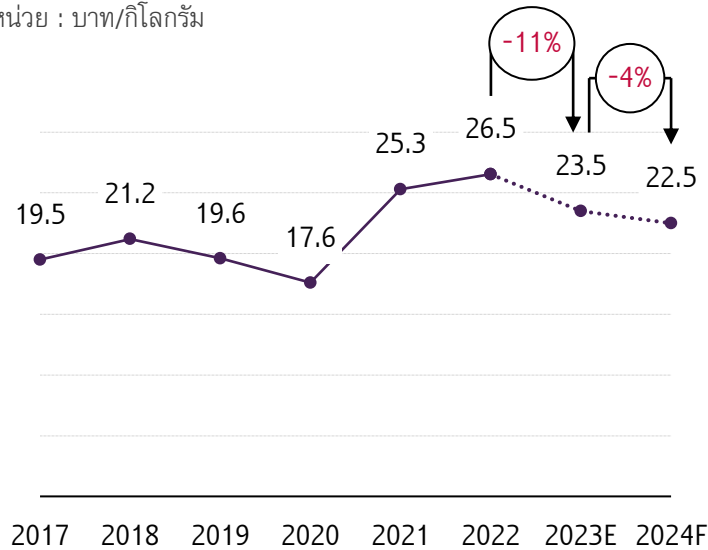

แรงกดดันในการลดการปล่อย CO₂

ในปี 2024 ราคาวัสดุก่อสร้างยังอยู่ในระดับสูง อีกทั้ง มีความผันผวนระหว่างปี จากปัจจัยด้านราคาพลังงาน วิกฤตสังหาริมทรัพย์ในจีน และอัตราแลกเปลี่ยน

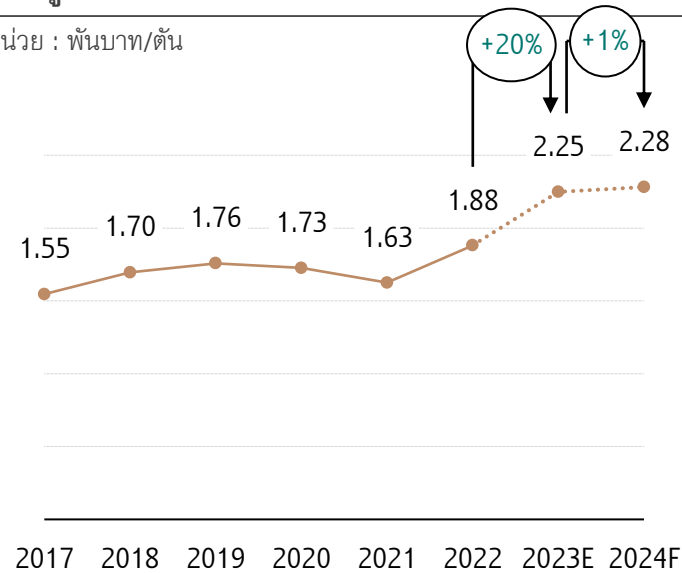
ราคาเหล็กทรงยาวไทย

หน่วย : บาท/กิโลกรัม

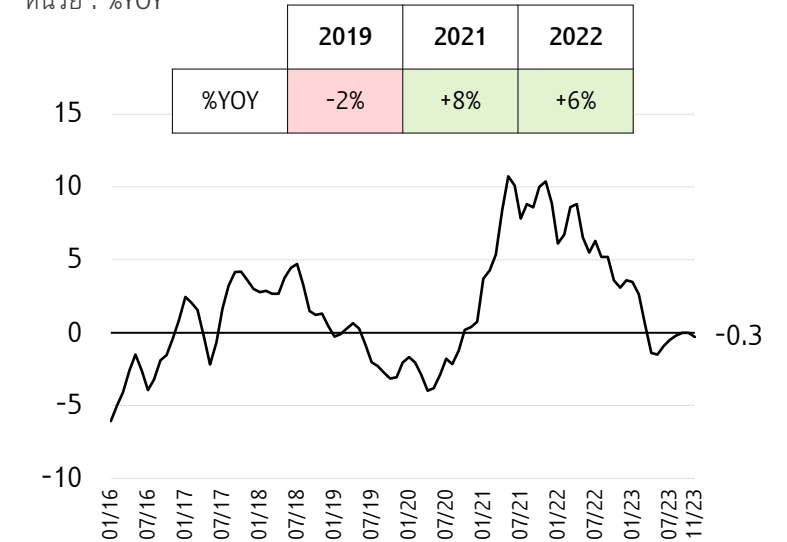
ราคาปูนซีเมนต์

หน่วย : พันบาท/ตัน

ดัชนีราคาขายส่งวัสดุก่อสร้างในกรุงเทพฯ-ปริมณฑล

หน่วย : %YOY

ปัจจัยที่ส่งผลให้ราคาวัสดุก่อสร้างมีความผันผวนในปี 2024

ราคาพลังงาน ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการผลิตวัสดุก่อสร้าง มีความผันผวน จากปัจจัยต่างๆ เช่น ปัญหามิรัฐศาสตร์โลก สภาพอากาศโลกแปรปรวน

วิกฤตสังหาริมทรัพย์ในจีน ส่งผลให้ความต้องการเหล็กในจีนยังอ่อนแอ และเกิดความเสี่ยงที่เหล็กราคาถูกจากจีนจะถูกระบายมายังไทย

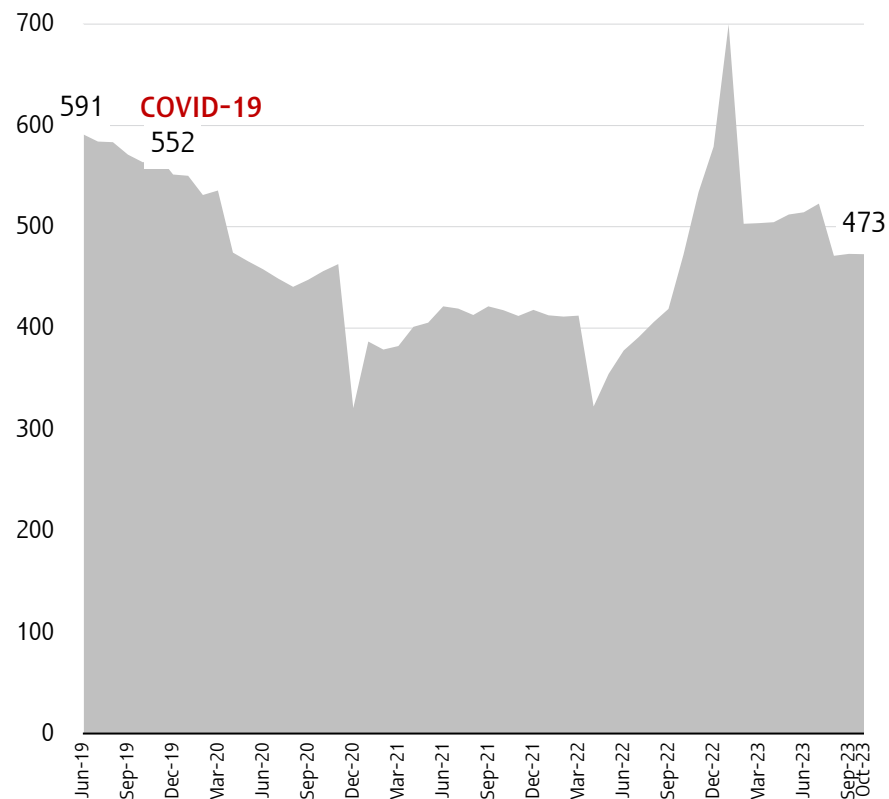

ค่าเงินบาทที่มีแนวโน้มแข็งค่า จะส่งผลให้ราคาวัสดุก่อสร้างนำเข้าลดต่ำลง

การปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำอาจส่งผลให้ค่าแรงแรงงานต่างด้าว แรงงานในต่างจังหวัด และแรงงานช่างฝีมือปรับตัวสูงขึ้น

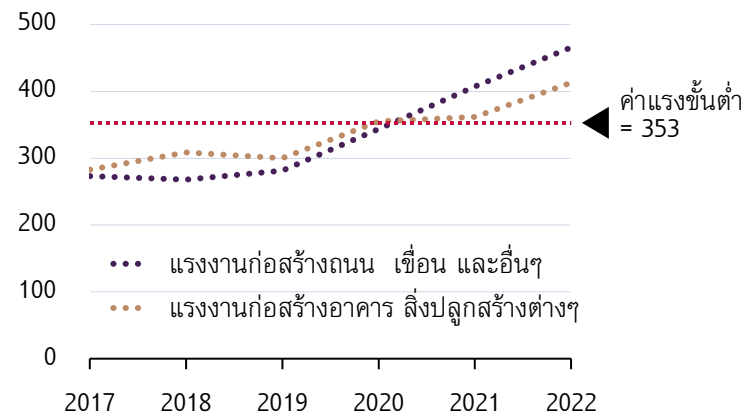
จำนวนแรงงานเมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนามในภาคก่อสร้าง

หน่วย : พันคน

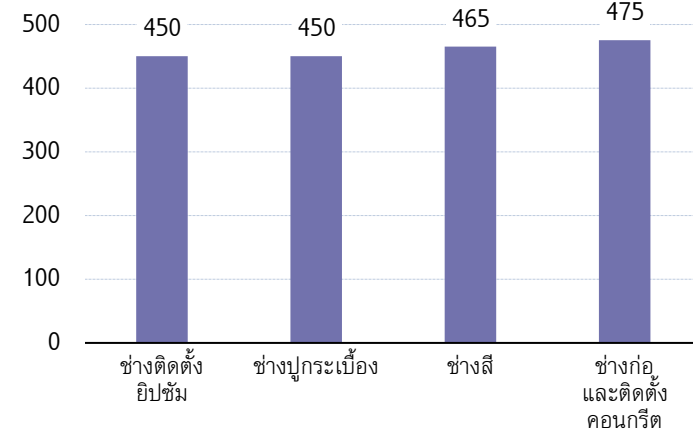
ตัวอย่างค่าแรงแรงงานพื้นฐานโดยเฉลี่ย จำแนกตามอาชีพ

หน่วย : บาท/วัน

ตัวอย่างอัตราค่าจ้างแรงงานฝีมือ (ระดับ 1)

หน่วย : บาท/วัน

รัฐบาลทยอยปรับเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ ไปจนถึง 600 บาท/วัน ภายในปี 2027

ปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคก่อสร้าง ที่ผ่านมา ส่งผลให้ค่าแรงในภาคก่อสร้าง สูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำอยู่แล้ว

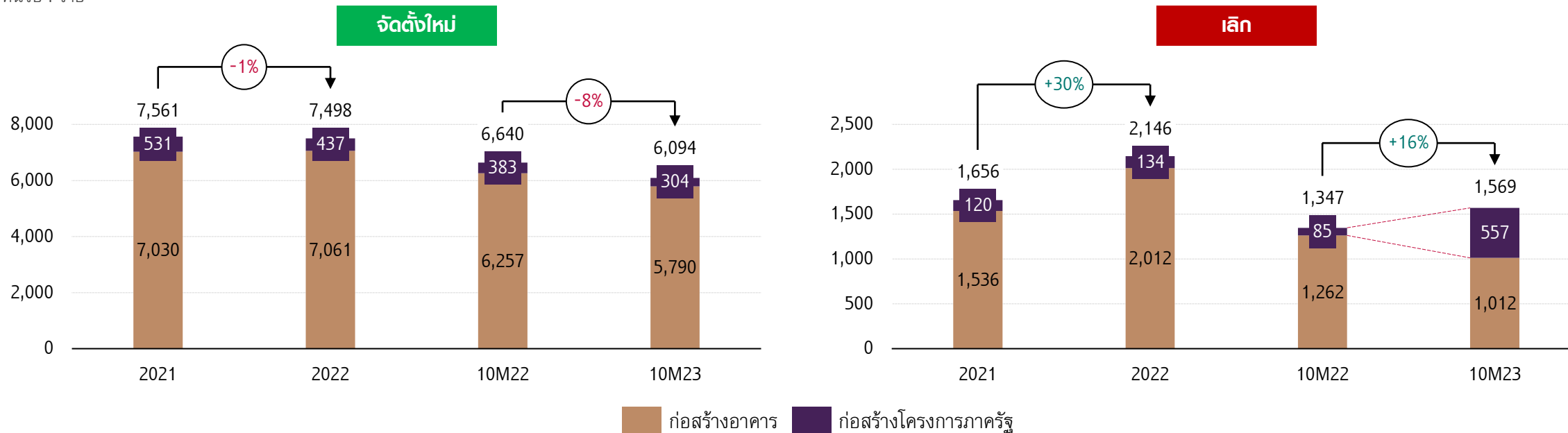
อย่างไรก็ตาม การปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำอาจ ส่งผลให้ค่าแรงแรงงานบางกลุ่มปรับตัว สูงขึ้น ได้แก่

- แรงงานต่างด้าว
- แรงงานในต่างจังหวัด
- แรงงานช่างฝีมือ เช่น ช่างติดตั้งยิปซัม ช่างปูกระเบื้อง ช่างสี ช่างก่อและติดตั้งคอนกรีต อาจปรับตัวสูงขึ้น เพื่อรักษาสวนต่างของค่าแรงขั้นต่ำ กับค่าแรงงานกึ่งฝีมือให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2023 อัตราการขยายตัวของการเลิกกิจการของธุรกิจก่อสร้างยังอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างโครงการภาครัฐมีการเลิกกิจการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคลธุรกิจก่อสร้าง

หน่วย : ราย

- ในปี 2024 ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างที่รับงานก่อสร้างภาครัฐเป็นหลักจะเผชิญความท้าทาย จากการประกาศใช้กรอบวงเงินงบประมาณประจำปี 2024 ที่ล่าช้า ส่งผลให้ขาดโอกาสเข้าประมูลโครงการก่อสร้างใหม่ๆ และเผชิญความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง
- ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2023 อัตราการขยายตัวของการเลิกกิจการของธุรกิจก่อสร้างยังอยู่ในระดับสูงต่อเนื่องจากปี 2022 ขณะที่การจัดตั้งกิจการใหม่หดตัวลง สะท้อนว่าผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างยังคงมีความเสี่ยงในการปิดกิจการมากขึ้น โดยเฉพาะ SMEs ทั้งนี้ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างโครงการภาครัฐมีการเลิกกิจการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ท่ามกลางความเสี่ยงในปี 2024 ทั้งการเปิดประมูลโครงการก่อสร้างภาครัฐใหม่ ๆ ที่ล่าช้าส่งผลกระทบต่อรายได้ ต้นทุนก่อสร้างยังอยู่ในระดับสูง รวมถึงขั้นตอนการเบิกจ่ายโครงการก่อสร้างภาครัฐที่ล่าช้าส่งผลกระทบต่อสภาพคล่อง

เทรนด์ ESG เป็นแรงกดดันต่อผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างให้ต้องปรับกลยุทธ์รับมือต่อประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ที่ภาคอาคารและการก่อสร้างมีการปล่อย CO₂ ในสัดส่วนที่สูง

Social

- **Occupational health and safety :** อันตรายจากการทำงานพื้นฐาน
- **Human rights :** ค่าจ้างสำหรับแรงงาน พื้นฐานที่ไม่เหมาะสม
- **Community engagement :** เกิดข้อพิพาทกับชุมชนท้องถิ่น

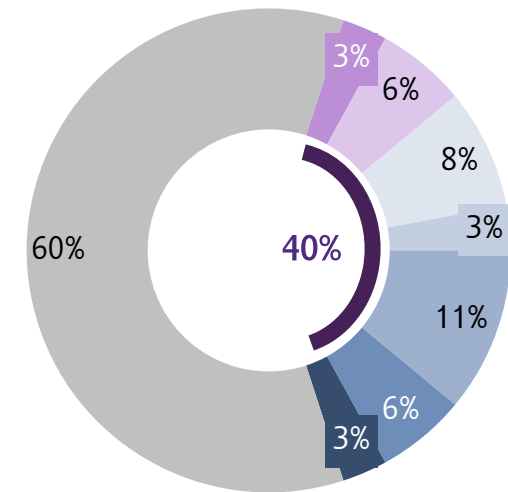
Environment

- **Climate change :** ใช้วัสดุก่อสร้างที่มีการปล่อย GHG ระดับสูงในกระบวนการผลิต มีการใช้ทรัพยากร และพลังงาน ทั้งในพื้นที่ก่อสร้าง สำนักงาน และจากการขนส่งวัสดุก่อสร้าง
- **Waste and pollution :** มีการปล่อยฝุ่น เสียง น้ำเสีย ของเสีย และขยะจากงานก่อสร้าง

Governance

- **Risk management policies and controls :** ขาดการบริหารจัดการเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน และภาวะวิกฤต
- **Business ethics :** ความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง และการประมูล

สัดส่วนการปล่อย CO₂ ของภาคอาคาร และการก่อสร้างปี 2021 โดยรวมทั้งโลก

กระจก และอิฐ	อาคารที่อยู่อาศัย (ทางอ้อม)
คอนกรีต อะลูมิเนียม และเหล็ก	อาคารที่อยู่อาศัย (ทางตรง)
อาคารที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัย (ทางอ้อม)	การก่อสร้างอื่น ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน
อาคารที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัย (ทางตรง)	อื่น ๆ เช่น ขนส่ง ไฟฟ้า การผลิต

การปล่อย CO₂ ในภาคก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นการปล่อยใน Scope 3 โดยเป็นการใช้วัสดุก่อสร้าง ซึ่งมีการปล่อย CO₂ จากกระบวนการผลิตที่สูง

สัดส่วนการปล่อย Emission ของภาคก่อสร้าง

Scope 1

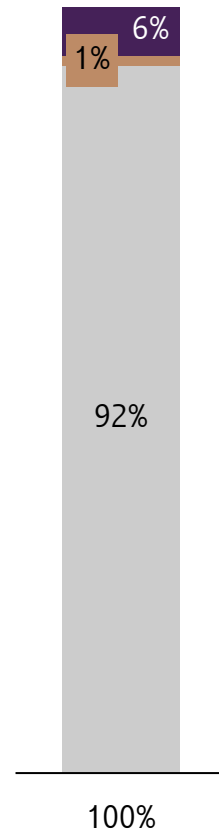
การปล่อย Emission ทางตรงจากกระบวนการก่อสร้าง เช่น การใช้เชื้อเพลิงสำหรับพื้นที่ก่อสร้าง โรงงาน และอุปกรณ์ภายในอาคาร เชื้อเพลิงที่บริษัทซื้อ หรือจ่ายเพื่อการเดินทางเชิงธุรกิจสำหรับพาหนะที่บริษัทเป็นเจ้าของ

Scope 2

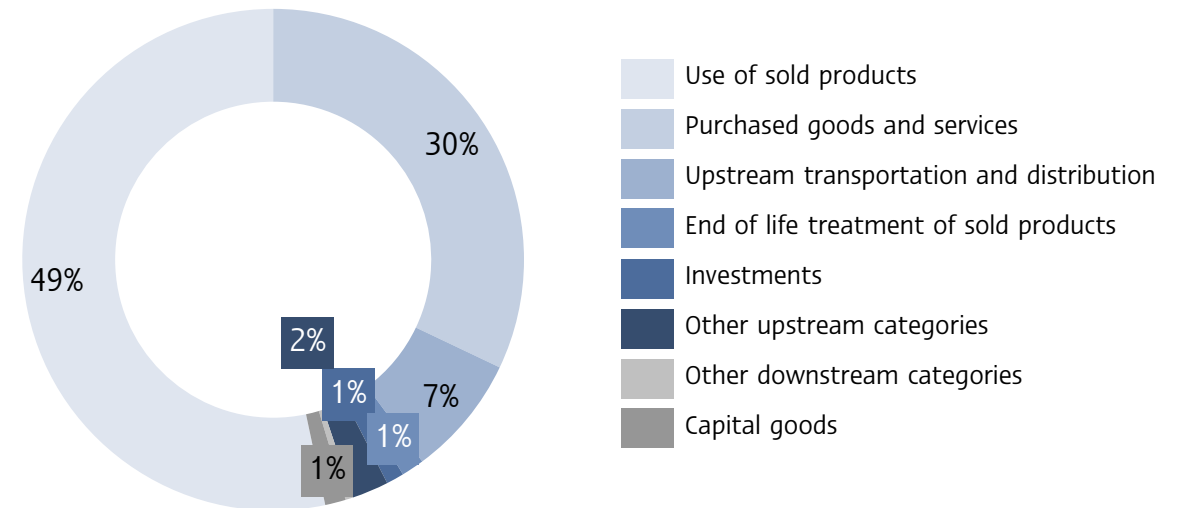
การปล่อย Emission ทางอ้อมจากการผลิตไฟฟ้าที่บริษัทซื้อมาใช้ภายในองค์กร เช่น การใช้ไฟฟ้าภายในอาคาร และสิ่งอำนวยความสะดวก การใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ก่อสร้าง

Scope 3

การปล่อย Emission ทางอ้อมใน Value chain ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของบริษัท เช่น การใช้เชื้อเพลิงโดยผู้อื่น อย่างผู้รับเหมาช่วง ซัพพลายเออร์ และลูกค้า การใช้เชื้อเพลิงในการผลิตวัสดุก่อสร้าง

สัดส่วนการปล่อย Emission ของภาคก่อสร้างใน Scope 3

ผู้เล่นใน Supply chain ภาคก่อสร้างบางส่วนเริ่มมีการปรับกลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมบ้างแล้ว อย่างผู้ผลิตปูนซีเมนต์ ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างรายใหญ่ รวมถึงผู้ว่าจ้างงานก่อสร้าง

ผู้ผลิตวัสดุก่อสร้าง

ปูนซีเมนต์

- ปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก (ลดสัดส่วนปูนเม็ด)
- เพิ่มสัดส่วนพลังงานทางเลือก
- แปลงความร้อนจากการเผาวัตถุดิบเพื่อผลิตปูนเม็ดไปเป็นพลังงานไฟฟ้าสำหรับใช้ในโรงงาน

เหล็ก

- เปลี่ยนมาใช้เตาหลอมไฟฟ้า (Electric Arc Furnace : EAF) แทนการใช้เตา Induction Furnace (IF)
- การผลิต และการใช้เหล็กที่ใช้พลังงานสะอาดในการผลิตมากขึ้น

ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง

รายใหญ่

- ใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก วัสดุก่อสร้างที่ผ่านกระบวนการรีไซเคิล
- ปรับปรุงกระบวนการก่อสร้าง เช่น ลดของเสีย และขยะจากงานก่อสร้าง
- ใช้เทคโนโลยีก่อสร้าง เช่น Building Information Modeling (BIM) เทคโนโลยีก่อสร้างสำเร็จรูป (Precast, Prefabrication และ Modular) 3D Printing ขึ้นรูปโครงสร้างชิ้นงาน อุปกรณ์และเครื่องจักรที่ลดการก่อมลภาวะ

ผู้รับเหมาช่วง SMEs

- ปรับปรุงกระบวนการก่อสร้าง เช่น ลดของเสีย และขยะจากงานก่อสร้าง

ผู้ว่าจ้างงานก่อสร้าง

- การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- โครงการที่อยู่อาศัย : ที่อยู่อาศัยที่มีขั้นตอนการก่อสร้าง และใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัยประหยัดพลังงาน ที่อยู่อาศัยที่รองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น น้ำท่วม พายุ อากาศร้อนที่รุนแรงขึ้น
- โครงการอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่ค้าปลีก อาคารสำนักงาน : ก่อสร้างอาคารที่ตอบโจทย์ Developer ตามมาตรฐานด้านความยั่งยืน เช่น Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB), Leadership in Energy & Environmental Design (LEED)

ความคืบหน้าในการปรับกลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อม

น้อย

มาก

การปรับกลยุทธ์ของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง

เพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ และควบคุมต้นทุนก่อสร้าง

- พัฒนาศักยภาพ และร่วมมือกับพันธมิตร เพื่อเข้าประมูลงานก่อสร้างได้อย่างหลากหลาย
- ระมัดระวังการเข้าประมูลแบบแข่งขันด้านราคา
- ร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP)
- ทำสัญญาสั่งซื้อวัสดุก่อสร้างล่วงหน้า อย่างสอดคล้องกับความต้องการใช้

บริหารสภาพคล่องทางการเงิน

- ปรับสัดส่วนการรับงานก่อสร้างภาครัฐ และเอกชนให้เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยง
- ดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามแผน เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายได้ตามกำหนด

ลดการปล่อย CO₂

- หาพันธมิตรวัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน
- ลงทุนนำเทคโนโลยีก่อสร้างมาใช้
- ให้ความสำคัญกับการวัดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงกำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม

ท่านพึงพอใจต่อบทวิเคราะห์นี้เพียงใด?

ความเห็นของท่าน สำคัญกับเรา

ร่วมตอบแบบสอบถาม 6 ข้อ
เพื่อนำไปพัฒนาบทวิเคราะห์ของ
SCB EIC ต่อไป

**คลิกเพื่อทำ
แบบสอบถาม**

SCB EIC | ECONOMIC INTELLIGENCE CENTER

- WEBSITE

www.scbeic.com

up-to-date with email notification

- LINE OFFICIAL ACCOUNT

Find us at : [@scbeic](https://www.facebook.com/scbeic)

- CONTACT US

E-mail: eic@scb.co.th

INSIGHTFUL ECONOMIC AND BUSINESS
INTELLIGENCE FOR EFFECTIVE DECISION MAKING

SCB EIC